

6. ročník Semináře ke zpřístupňování šedé literatury

**Národní technická knihovna
23. 10. 2013**

Národní technická knihovna v Praze pořádá každý rok seminář, který je věnovaný problematice šedé literatury. Šedá literatura je tzv. nepublikovaná literatura, která není běžně dostupná v nakladatelství nebo knihkupectví. Jedná se např. o výroční zprávy, výzkumné zprávy, konferenční materiály nebo vysokoškolské kvalifikační práce. Národní technická knihovna se stará o centrální sběr šedé literatury v elektronické podobě prostřednictvím digitálního repozitáře Národní úložiště šedé literatury (www.nusl.cz).

Šestý ročník semináře se konal v Národní technické knihovně 23. října 2013 a účastnilo se ho přes sto deset odborníků z knihoven, vysokých škol, výzkumných institucí, ministerstev, muzeí a dalších organizací. Sborník ze semináře je dostupný na webových stránkách služby NUSL http://nusl.techlib.cz/index.php/Sbornik_2013.

Letošní ročník byl tematicky zaměřen na šedou literaturu a výzkumná data. Nechyběly ani příspěvky z oblasti práva a problematiky vysokoškolských prací. Seminář navštívili také přednášející ze zahraničí, konkrétně z Německa a ze Slovenska.

V úvodních dvou příspěvcích byl představen patrně stále nový pojem

v ČR – přidružené publikace (*enhanced publications*). Jedná se o publikace, které jsou rozšířeny o tři kategorie informací: výzkumná data, zvláštní/dodatečné materiály a post-publikovaná data. Propojení těchto dat s výzkumnými publikacemi usnadní ověřovat, reprodukovat a znovu použít výsledky výzkumu. Národní technická knihovna provedla v letošním říjnu průzkum, který měl za cíl zjistit, jaká výzkumná data vznikají na českých výzkumných institucích, jak se tato data ukládají, jak se zpřístupňují, a především, zda jsou propojována s výzkumnými publikacemi. Na semináři byl prezentován i souhrn poznatků z tohoto průzkumu. Tématu přidružených publikací se dotkl i další přednášející, Jochen Schirrwagen z univerzity v Bielefeldu. Jochen Schirrwagen se podílí na projektu OpenAIREplus, který podporuje otevřený přístup, jak ke klasickým vědeckým publikacím, tak i k přidruženým publikacím a datům z evropského výzkumu.

Matěj Myška z Právnické fakulty MU v Brně seznámil účastníky semináře s možnostmi, jak podpořit vědu a výzkum pomocí veřejných licencí. Díky užití veřejných licencí může autor poskytnout své dílo nebo data veřejnosti za podmínek, jaké si sám určí. Zmíněnými licencemi mohou být např. Creative Commons nebo Open Data Commons.

Dva příspěvky byly věnované problematice zpřístupnění výzkumných dat a výzkumných publikací, které

vznikají v rámci činnosti výzkumné instituce. Slavomíra Vavreinová z Výzkumného ústavu potravinářského popsala jednotlivé výsledky výzkumu a možnosti jejich zpřístupnění v zázemí veřejné výzkumné instituce, Josef Patzak z Chmelařského institutu v Žatci pak promluvil na stejné téma z pohledu zástupce soukromé výzkumné instituce.

Michal Koščík z Právnické fakulty MU popsal v druhém příspěvku s právní tematikou hlavní právní rizika při provozování repozitáře. Uvedl několik pochybení, kterých by se mohli dopustit provozovatelé repozitářů nebo i dodavatelé dat do repozitářů, a které by mohly vést k trestnímu postihu. Hlavními diskutovanými problémy bylo porušení autorských práv, copyrightu, porušení obchodního tajemství, ochrana osobních údajů a odpovědnost za závadný obsah v repozitáři.

Jana Engelová Pavková z Úřadu průmyslového vlastnictví seznámila účastníky semináře s možnostmi a podmínkami patentové ochrany vynálezů v ČR a stručně i v zahraničí.

Poslední blok byl věnovaný převážně problematice zpřístupňování

vysokoškolských kvalifikačních prací. Systém pro vysokoškolské práce na Slovensku představil Juraj Noge z Centra vedecko-technických informací v Bratislavě. Díky legislativní podpoře ze strany slovenského ministerstva školství se jedná o skutečně centrální národní registr, do kterého jsou zapojeny všechny slovenské vysoké školy. Systém rovněž obsahuje aplikaci na kontrolu a odhalování plagiátů. Na tento příspěvek navázal Jan Mach z Vysoké školy ekonomické s prezentací věnovanou porovnání čtyř antiplagiátorských systémů – Turnitin, Ephorus, Theses.cz a GooglePlagiarism. V příspěvku byly představeny jednotlivé systémy, kritéria jejich hodnocení a samozřejmě také výsledky jejich analýzy a porovnání.

V posledním příspěvku semináře představil Pavel Kocourek z firmy INCAD novinku v rámci provozu repozitáře Národní úložiště šedé literatury – zavedení automatické indexace záznamů šedé literatury pomocí hesel Polytematického strukturovaného hesláře.

Hana Vyčítalová